



FILM-X

LÆREVEJLEDNING

FILM

INDHOLD

OM FILM-X	1
MÅLGRUPPE	2
UNDERVISNINGEN I FILM-X	3
FILMPROCESSEN	4
FORBEREDELSE OG FORPRODUKTION	5
FASCILITETERNE I FILM-X	6
UNDERVISNINGSMATERIALER	11
LÆRERKURSER	12
PRAKTISKE OPLYSNINGER	12



OM FILM-X

Film-X er et computerbaseret filmstudie, hvor eleverne kan prøve kræfter med praktisk filmproduktion. Faciliteterne er udviklet specielt til børn og unge, så tilgangen til denne fremmede proces kan være så umiddelbar og intuitiv som muligt.

Filmproduktion er i virkeligheden en langsomme- lig proces, men i Film-X kan en film produceres på kun tre timer. Det pædagogiske princip bag Film-X er, at eleverne møder et meget begrænset antal valgmuligheder. Derfor kan man f.eks. ikke flytte kameraerne rundt, og man skal ikke selv indstille hverken lys eller lyd i optagefasen.

Studierne giver nogle fast definerede opgaver at arbejde ud fra, og i redigeringen er der begrænsede muligheder. Alligevel får eleverne oplevelsen af filmens magi, når de fortæller deres egne historier gennem billed, lyd og musik.

Vi lægger i Film-X stor vægt på, at eleverne får lov til at arbejde selvstændigt, så filmen bliver deres produkt – samtidigt med at det er en læreproces at lave den.



Et gennemarbejdet besøg i Film-X giver både eleven en praktisk erfaring med filmproduktion og – nok så vigtigt – en styrket bevidsthed om visuelle mediers virkemidler og evner til at manipulere med virkeligheden.

Denne vejledning er lavet for at klæde lærere på til at få det fulde udbytte ud af et besøg i Film-X.

MÅLGRUPPE

Film-X tilbyder undervisning fra 0. klasse til og med gymnasiet og VUC (HF/AVU) med differentiering på tre punkter:

- Der er udviklet undervisningsoplæg til forskellige klassetrin.
- Det er muligt at arbejde på forskellige niveauer (A, B og C), der giver varierende tekniske muligheder, hvilket uddybes i næste afsnit.
- Endelig er nogle baggrundsfilm mere udfor-drende end andre, hvilket uddybes i afsnittet om faciliteterne i Film-X.

NIVEAU A **anbefales fra 0.-3. klasse**

På niveau A optager eleverne med ét kamera.

De kan indspille lyd (dialog og effektlyd) og/eller tilføje få udvalgte musikspor og effektlyde i klippecomputeren.

Eleverne kommer således gennem alle faserne af filmproduktionen, men de kan ikke redigere billedsiden.

NIVEAU B **anbefales fra 4. klasse**

På niveau B kan eleverne klippe live mellem to kameraer - i studierne der har to kameraer, indspille lyd (dialog, voice over og effektlyde) og redigere både billed- og lydsiden.

Klippeprogrammet er simpelt og man lægger færdiglavede filmklip *oven på* sine egne optagelser. *Filmene bliver derfor aldrig længere end baggrundsfilmene er.*

Eleverne kan fint skabe et varieret og personligt udtryk på B niveau, som derfor anbefales for alle elever, der ikke har decideret erfaring med at redigere.

NIVEAU C **anbefales fra 8. klasse**

Niveau C adskiller sig fra Niveau B på følgende

områder: Man laver hele optagelser med hvert kamera i studierne, der har to kameraer og man kan kombinere optagelser fra flere studier. Klippeprogrammet er mere avanceret, og man lægger sine klip *efter* hinanden, så man kan i princippet klippe en film på op til 10 min.

Det kræver grundig forberedelse samt kendskab til redigering for at få fuldt udbytte af forløb på niveau C. Derfor anbefales det kun til elever med klippeerfaring og som har besøgt Film-X tidligere.

UNDERVISNINGEN I FILM-X

Et skolebesøg i Film-X varer tre timer. Alle besøg starter med, at klassen bliver budt velkommen i Bio Benjamin af de to guider, der skal undervise og vejlede eleverne under deres besøg. Undervisningen kombinerer analyse og teori med praktisk arbejde. Besøget er bygget således op:

- Fagligt oplæg (30 min.)
- Praktisk arbejde (2 timer)
- Filmvisning og evaluering (20-30 min.)

FAGLIGE OPLÆG

Når du vælger det oplæg, eleverne skal undervises i, vælger du samtidigt det samlede fokus for jeres besøg. Underviserne præsenterer udvalgte filmklip, der belyser emnet, og eleverne opfordres til at gå i dialog og bidrage med den forhåndsviden, de har. Under det praktiske arbejde skal eleverne prøve at indarbejde stoffet fra oplægget i deres egne film.

Film-X tilbyder følgende oplæg:

- **Instruktion og skuespil** (alle klassetrin)
Emner: Personkarakteristik, dialog/ krops sprog, improvisation/ manuskript.
- **Filmlyd** (alle klassetrin)
Emner: Underlægningsmusik, effektlyde, dialog/voiceover.
- **Dramaturgi** (alle klassetrin)
Emner: Spændingskurver, vendepunkter, klimaks, aktantmodel.

- **Filmgenrer** (fra 4. klassetrin)
Emner: Fiktion/dokumentarisme, genrekonventioner: Ikonografi, musik, klippertytme.
- **Filmredigering** (fra 4. klassetrin)
Emner: Spændingsopbygning, rytme, lyd-effekter, manipulation.

- **Musikvideo** (fra 7. klassetrin)
Emner: Historier fortalt gennem musik og billeder samt stil og lyrik.
- **Reklamefilm** (fra 7. klassetrin)
Emner: Narrative reklamer, koncept, målgrup pebevidsthed, stil, plot.

PRAKTISK ARBEJDE

Det praktiske forløb starter med, at klassen får en samlet introduktion til optagestudierne i Film-X. Herefter går eleverne i gang med produktionen. Hvert hold arbejder gennem hele forløbet koncentreret med én enkelt film. Først optager de, derefter indspilles dialog og effektlyde i lyd-studiet, og til sidst redigeres filmen i klippecomputerne.

Det er vigtigt, at eleverne på forhånd har inddelt sig i hold, fordelt rollerne mellem sig (instruktør, skuespiller osv.) valgt studie og baggrundsfilm. Derudover er det en stor fordel, hvis eleverne har planlagt en handling til deres film og overvejet, hvilke karaktertræk skuespillerne skal have. (Læs mere om denne del af besøget under afsnittet om *forberedelse*.)

FILMVISNING OG EVALUERING

Når alle er færdige, ser vi filmene igennem samlet i Bio Benjamin. Her får eleverne lov til at præsentere deres film for resten af klassen, og vi



taler om, hvad der gik godt og mindre godt undervejs, så alle lærer af hinandens erfaringer. Efter besøget vil alle film være tilgængelige på vores hjemmeside via et personligt log-in, og derudover får læreren en DVD med alle film, så I har mulighed for at se nærmere på filmene hjemme i klassen.

FILMPROCESSEN

En film bliver til i tre hovedprocesser: Forproduktion, produktion/ optagelse og efterproduktion. I forproduktionen bearbejdes idéen og optagelserne planlægges. Her gennemtænker man forløbet, karaktererne, skriver dialog og manuskript samt udarbejder storyboards.

Forproduktionen er som regel den længste af processerne, og en godt gennemarbejdet forproduktion kan gøre resten af forløbet lang mere glidende. Denne del af filmprocessen ligger i forberedelsen hjemme på skolen.

I produktionsfasen laver man optagelserne, og i efterproduktionen redigerer man lyd og billeder sammen til en færdig film. Det er disse to processer, eleverne når igennem i Film-X.

FORBEREDELSE OG FORPRODUKTION

Det er naturligvis individuelt, hvor meget forberedelsestid man kan og vil bruge på et Film-X besøg. Vi forventer dog, at I som minimum beregner 1-2 lektioner til at forberede følgende hjemmefra:

- Eleverne inddrages i hold og beslutter, hvilket studie de skal arbejde i. Holdstørrelserne er angivet i beskrivelsen af studierne i afsnittet om faciliteterne i Film-X.
- Holdet fordeler sig efter roller: Instruktør, kameramand, klipper, lydmand og skuespillere.
- Elever der skal arbejde i Studie 1-3 vælger en baggrundsfilm og ser eventuelle indklip igen nem på hjemmesiden.

Derudover vil det være optimalt at bruge 2-6 lektioner på at forberede henholdsvis optagelse og efterproduktion.

På www.film-x.dk kan du hente inspiration til, hvordan du forbereder forløbet til det valgte oplæg.

OPTAGEFORBEREDELSE

(2-4 lektioner)

Det vil give eleverne mere overskud til at arbejde med detaljerne i optagefasen, hvis de forbereder et kort handlingsforløb og arbejder med de karaktertræk, personerne i handlingen skal have. Det er også en fordel, hvis de skriver og øver nogle replikker.

Det giver også en god forståelse for den visuelle proces, det er at lave film, hvis holdene udarbejder storyboards til deres film. På vores hjemmeside kan du printe skabeloner til storyboards til de enkelte baggrundsfilm, så eleverne kun skal indtegne skuespillerne og sætte indklip ind i skabelonerne.

Når eleverne er velforberedte i forhold til optagelserne, kan de udnytte deres tid i Film-X bedst muligt. Men det er samtidigt vigtigt, at du som lærer forbereder eleverne på, at de i Film-X kan blive nødt til at lave om på idéerne, fordi noget måske ikke lige kan lade sig gøre. Eller de kan blive bedt om at justere deres materiale for at få pointerne fra oplægget med i filmen. Processen skal helst være levende – så lærer eleverne mest.

Find inspiration i vejledningerne til oplæggene om *dramaturgi* og *skuespil / instruktion* på www.film-x.dk.

FORBEREDELSE AF EFTERPRODUKTION

(1-2 lektioner)

Det er vigtigt, at forberede eleverne på klipningen. Det kan være svært at fastholde fokus og motivation hos eleverne i denne fase i Film-X, men klipningen kan gøre meget for den færdige film! Det betyder på ingen måde, at eleverne skal være fortlørlige med et klippeprogram, inden de kommer. Men det vil hjælpe dem meget, hvis de kender lidt til, hvad klipningen kan gøre for spændingen og stemningen i filmen. På den måde vil eleverne allerede hjemmefra kunne gøre sig nogle tanker om denne proces.

Som et minimum bør eleverne kende til klippe-mulighederne for den baggrundsfilm, de vælger. Hvis man vil gøre mere ud af det, er arbejdet med storyboardet igen en stor hjælp, da det i virkeligheden kan betragtes som et visuelt manuskript. Følg vejledningen på hjemmesiden og sæt 1 lektion af til denne del af forberedelsen. Du kan evt. stille som opgave, at eleverne *skal* indsætte mindst tre indklip i deres storyboard (eller at de *skal* klippe mellem kameraerne mindst tre gange, hvis der ikke er indklip til deres baggrundsfilm). Find mere inspiration i vejledningen til oplægget om *klip*, som ligger på www.film-x.dk.



FASILITETERNE I FILM-X

Film-X råder over fem optagestudier, et lydstudie og syv klippestandere. I studie 1-3 arbejder man med skuespillere, og her kan eleverne vælge mellem fem forskellige baggrundsfilm, som danner rammen om den handling, de selv skal finde på.

Derudover har Film-X to animationsstudier, hvor man har mulighed for at skabe sit eget univers fra bunden. Her animerer eleverne i fællesskab figurer i enten karton eller modellervoks.

Særligt for studie 1 og 2 er, at man optager med green screentechnik. Det, der foregår på studiets grønne baggrund, er usynligt for skuespillerne, og derfor kræver det en del arbejde med koordinering af bevægelser og blikretninger. Instruktøren skal give skuespillerne mange informationer under optagelserne, og derfor kan man ikke optage sine replikker imens man indspiller scenen. På hjemmesiden www.film-x.dk kan du læse om studierne og se baggrundsfilm, indklip og eksempler på færdige film fra de enkelte studier. Det er vigtigt, at eleverne bruger tid på at gennemse filmene og indklippene på skolen, så de

kender deres materiale godt, inden de ankommer til Film-X.

I det følgende beskrives de enkelte studier i korte træk. Ud for hver baggrundsfilm er det anført, hvilke genrer de lægger op til, og hvilke udfordringer filmene byder på i forhold til optagelserne.

Ud for 'Klip' angives udfordringsniveauet med stjerner:

- * kun lydredigering
- ** lyd og få indklip
- *** lyd og mange indklip

Hvis eleverne skal udfordres i klip, bør de kun arbejde med film med ** eller ***.

*NB. Film med én * kan ikke vælges, hvis I har valgt oplægget om Filmredigering – Animation kan dog vælges, da eleverne her kan klippe i kameraet.*

STUDIE 1

Studie 1 passer til et filmhold på 4-7 personer. Studiet er en blanding af green screen og kulisser. Til alle film optages dialog i lydstudiet.

Man kan vælge mellem følgende baggrundsfilm:

Det øde hus (realfilm) Settingen er et forfaldent hus ved en øde skov.

Generer: Gys, action og drama.

Optagelser: Åben handling – mulighed for parallelhandling via indklip.

Klip: ***

Dinosauerne (animationsfilm) Settingen er en bro over øde gader, hvor der løber dinosaurer rundt.

Generer: Action og eventyr.

Optagelser: Handling med nogen påvirkning fra baggrundsfilmene.

Klip: **

Den standhaftige tinsoldat (animationsfilm)

Settingen er en kloak, hvor rotter og store fisk angriber skuespillerne.

Generer: Action og eventyr.

Optagelser: Timing og koordinering i forhold til baggrundsfilm.

Klip: ***

Slottet / trylleheksen (animationsfilm)

Disse to film foregår i samme setting: Et eventyrslot med en bro højt over et vandfald.

Generer: Action, drama, romantik og eventyr.

Optagelser: 'Slottet' – åben handling. 'Trylle-

heksen' – koordinering med baggrundsfilm.

Klip: *

STUDIE 2

Studie 2 passer til et filmhold på 4-7 personer. Her optages på ren green screen. Derfor er det særligt i dette studie vigtigt, at instruktøren træder i karakter og støtter skuespillerne. Til alle film optager man sin dialog i lydstudiet.

Man kan vælge mellem følgende baggrundsfilm:

Den øde perron (realfilm) Settingen er en øde tog-perron.

Generer: Gys, action, romantik og drama.

Optagelser: Åben handling med mulig inddragelse af baggrundshandling.

Klip: ***

Bolchebutikken (realfilm) Skuespillerne er små mennesker på en disk i en bolchebutik.

Generer: Komedie eller drama.

Optagelser: Åben handling med mulig inddragelse af baggrundshandling.

Klip: **

Fyrtøjet (animationsfilm) Bevægelse fra et åbent landskab via en elevator ned under jorden – forbi tre store hunde – og tilbage til det åbne landskab.



Generer: Eventyr, action og drama.

Optagelser: Timingen og koordineringen af bevægelser.

Klip: ***

U-båden (animationsfilm) Settingen er det indvendige af en U-båd.

Generer: Spænding, action og drama.

Optagelser: Åben handling med lukket slutning.

Klip: **

På havets bund (animationsfilm) Bevægelse langs havbunden forfulgt af haj.

Generer: Action og drama.

Optagelser: Timing og samspil med hajen i baggrunden.

Klip: *

STUDIE 3

Studie 3 passer til et filmhold på 4-7 personer. Studiet er en bil udstyret med mikrofon, så eleverne kan optage dialog. Her afspilles baggrundsfilmene på en skærm i bilens bagrude. Eleverne kan vælge mellem følgende film:

STOP I SKOVEN (realfilm). Settingen er øde lille vej i dunkel mørk skov.

Generer: Gys, action og drama.

Optagelser: Arbejde med vendepunkt – bilen

går i stå.

Klip: ***

BILJAGTEN (realfilm – sort / hvid). Forfølgelses-scene på havn.

Generer: Action og krimi.

Optagelser: Samspil med baggrundsfilmene og dialog.

Klip: ***

STRANDVEJSTUREN (realfilm). Bilen kører en stille tur langs Strandvejen.

Generer: Road movie, romantik og drama.

Optagelser: Fri handling med særlig vægt på dialog og karakterarbejde.

Klip: **

ÆLLINGEN (animationsfilm). Højspændt forfølgelses-scene i tegneserie-univers.

Generer: Spænding, action og drama.

Optagelser: Reaktionen på baggrundsfilmene og dialog.

Klip: ***

LUFT UNDER HJULENE (realfilm). Bilen flyver over et bjerglandskab.

Generer: Eventyr og drama.

Optagelser: Karakterarbejde og dialog.

Klip: **



ANIMATION

Animationsstudierne kan rumme to filmhold på 2-4 personer. I animationsstudierne har eleverne mulighed for at få fuld kontrol over deres film, i og med at de kan vælge at skabe deres karakterer fra bunden og selv medbringe baggrunde. (Figurer skal være 4-7 cm. i højden og baggrunden skal være liggende A4-format, gerne med mat laminering – ikke blank). Men Film-X råder også over et udvalg af figurer og baggrunde.

Animationsstudierne danner ofte rammen om en spændende og koncentreret proces, hvor eleverne skaber historien med deres hænder og fantasi og ikke hæmmes af kameraerne og presset ved at skulle 'være på'.

Eleverne kan vælge mellem to teknikker: Stopmotion (flytte-tegnefilm – som f.eks. *Cirkeline*) og claymation (modellervoks-film – som f.eks. *Flugten fra Høsegården*). I begge processer tager holdet et billede af gangen, flytter så på figurerne, tager et billede mere osv.

Det tager lang tid at lave en animationsfilm. Derfor kræver processen tålmodighed og godt samarbejde, og filmene bliver sjældent mere end 20 sek.

Genrer: Alle

Optagelser: Karakterarbejde, billedbeskæring, klip i kameraet og præcision.

Klip: *

LYD

Når eleverne er færdige med deres optagelser, indspiller de dialog og evt. effektylde i lydstudiet (dog ikke holdet fra studie 3). Det kan være meget svært at synkronisere talen med ansigtsbevægelserne fra nærbillederne, så eleverne skal arbejde grundigt med dialogen inden besøget, hvis de vil have en præcis synkronisering til optagelserne i studie 1 og 2. På totalbillederne er det dog nemt at 'snyde' med speaken.

KLIP

Underviserne introducerer alle grupper til klippeprocessen. Klippeprogrammet er specielt udviklet til Film-X og er nemt og intuitivt at betjene. Det er ingen forudsætning, at eleverne har prøvet at klippe før – med mindre de arbejder på niveau C. I klipningen arbejder eleverne med at tilføje deres egne optagelser spænding og dynamik ved at føje videoklip og lyde til deres egne optagelser. Der ligger et væld af lyde, klange og færdige musikstykker, som eleverne kan eksperimentere med.

UNDERVISNINGS- MATERIALER

På www.film-x.dk findes en oversigt over relevante materialer til forberedelse af besøget i Film-X. Det anbefales, at du læser vejledningerne for forberedelsen ud fra det valgte oplæg. Det kan give inspiration og i nogle tilfælde anvisninger omkring valg af baggrundsfilm og særlige ting, der skal medbringes.

Derudover kan du downloade inspirationsmateriale til arbejdet med de enkelte baggrundsfilm – differentieret for niveau A, B og C.

Endelig kan du downloade 'Håndbog i filmiske virkemidler', som giver en god basisviden forud for besøget.

Til den teoretiske og analytiske undervisning i film, har Skoletjenesten Film-X udgivet materialerne 'Filmens virkemidler' (til hhv. 4.-7. klasse og 8.-10. klasse, gymnasium, HF og VUC) og 'Filmgenrer' (8.-10. klasse, gymnasium, HF og VUC). Begge materialer kan fint supplere det praktiske undervisningsforløb i Film-X og bidrage til en dybere filmforståelse.

Materialerne fås som hæfte, stykvis eller i klassesæt, og bestilles via Skoletjenesten på tlf. 32687350 eller skoletj@skoletjenesten.

Filmforståelsen hjælpes allerbedst på vej ved, at eleverne præsenteres for filmeksempler, der kan understøtte og konkretisere den faglige formidling.

Det Danske Filminstitut distribuerer en lang række undervisningseggede kort- og dokumentarfilm. De kan ses over Internettet via abonnementstjenesten www.filmstriben.dk. Antallet af titler er ca. 400 pr. juli 2008, og tallet vokser med ca. 50 titler om året. Til mange af filmene findes der undervisningsmateriale, som kan hentes gratis på www.dfi.dk/filmiskolen. Et abonnement giver ret til ubegrænset brug af alle film på Filmstriben – og lærere får desuden adgang via UNI-login, så de fx også kan se filmene hjemme.

NB! Alle undervisningsinstitutioner tilbydes gratis abonnement på Filmstriben i skoleåret 2008-09. Se mere på www.filmstriben.dk/skole.



LÆRERKURSER

Skoletjenesten Film-X afholder løbende lærerkurser. Formålet med kurserne er at inspirere såvel lærere, der skal i gang med et praktisk forløb i filmproduktion på skolen, som lærere der skal forberede et Film-X forløb.

Ved starten af hvert semester afholdes introkursuer på 3 timer med generelt fokus på det praktiske arbejde med filmproduktion.

Derudover afholder vi tematiske lærerkurser af 4 timers varighed – 4-6 uger før temaet tilbydes skoleklasserne. Kurserne er dels egnede for lærere, der har en særlig interesse i at undervise i det aktuelle stof, dels for lærere, der skal deltage med en klasse i den pågældende temauge.

Prisen pr. person er 150 kr. for introkurser og 170 kr. for temakurser. (Priserne er ex. moms). Kurserne kan bookes sammen med et skolebesøg eller særskilt pr. mail på filmx@dfi.dk.

Læs mere om hvilke kurser vi tilbyder, og se hvor der er ledige pladser på www.film-x.dk.

PRAKTISKE OPLYSNINGER

Når du har booket et Film-X besøg, får du nogle uger inden et brev tilsendt med oplysninger om mødetid, adresse og evt. særlige omstændigheder for netop jeres besøg, hvis det f.eks. er i forbindelse med en temauge.

Alle hold bedes møde op ved Cinematekets billetsalg til det tidspunkt, modulet er angivet til at starte. Cinemateket åbner først kl. 9:00, så særligt ved morgenmodulerne kan det ikke betale sig at komme før tiden. Hvis I er forsinkede, kontakt da DFI's reception på tlf. 33743400.

Hvis I bliver forhindrede i at komme, bedes I melde afbud senest syv dage før besøget. Ved senere afbud, bliver I faktureret for jeres besøg. Find informationer om booking, priser og åbningstider på www.film-x.dk.

Det er ikke tilladt at spise eller drikke i Film-X og Bio Benjamin, men medbragt mad må spises i kælderområdet ved Bio Asta.

TØJ OG REKVISITTER

For de elever, der skal være skuespillere i studie 1 og 2, er det vigtigt, at de ikke tager tøj på i hvid eller grønne nuancer, da de så bliver 'usynlige' i de grønne studier.

Der er et udvalg af kostumer og rekvisitter til studierne 1-3. Eleverne er velkomne til selv at medbringe kostumer og rekvisitter.

Husk særskilt at medbringe et produkt, hvis I skal følge et forløb i reklamefilm.

På gensyn i Film-X